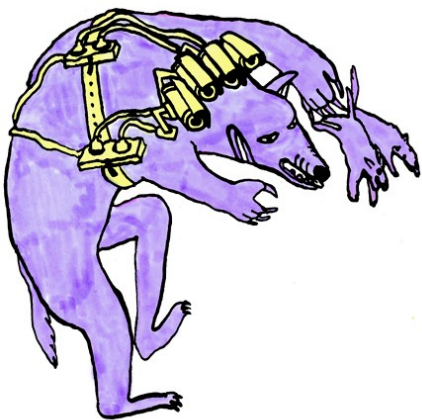

Co jste si kupovali, kde jste spali. U Genách Velkého bratra “uspěly” aplikace obchodních řetězců i vznikající databáze eTurista

tisková zpráva, 18. 3. 2025, IuRe (Iuridicum Remedium)

V jubilejním dvacátém ročníku soutěže, která upozorňuje na narušování soukromí, bylo oceněno také Ministerstva vnitra za snahy obejít regulace systémů rozpoznávání tváří a Matěj Hušek z představenstva Seznamu, podle kterého je „internet bez cílení a doporučování strašně smutný místo“. Jediné pozitivní ocenění získala Wikimedia za ochranu identity editorů Wikipedie.

Výsledky českých Gen Velkého bratra, které od roku 2005 pořádá česká organizace IuRe (Iuridicum Remedium), sdělili zástupci organizace novinářům na úterní tiskové konferenci. Ta se poprvé od pandemie uskutečnila živě. Přítomní novináři zde obdrželi také publikaci *Tak už teda žijeme v dystopii?*, kterou IuRe vydalo ke dvacetiletému výročí Gen.

V kategorii **Dlouhodobý slídil** zaujalo porotu – kterou opět tvořili právníci, odborníci na informační technologie i novináři – nejvíce Ministerstvo vnitra. To se dle odůvodnění snaží obejít regulaci využívání systémů na rozpoznávání tváří.

„Evropská unie po dlouhých vyjednáváních schválila Nařízení o umělé inteligenci, které mimo jiné až na výjimky zakazuje automatizované rozpoznávání tváří ve veřejném prostoru v reálném čase. Ministerstvo vnitra by mělo tato dohodnutá pravidla do českého právního řádu překlomit, udělalo však pravý opak a předložilo návrh novely zákona, který popírá základní kontrolní mechanismus tohoto biometrického dohledu. Vyhýbá se totiž tomu, aby každé jednotlivé využití takového systému bylo povoleno nezávislým soudem, tak jak to vyžaduje evropské Nařízení,“ uvedl k ocenění výkonný ředitel IuRe a člen poroty Jan Vobořil.

Upozornil dále na to, že je to další z mnoha případů, kdy Ministerstvo vnitra přichází s legislativou, která je v rozporu s evropským právem. Obdobně je tomu i v případě v posledním týdnu v českých médiích diskutovaného plošného sběru dat o tom, kdo si s kým volal a kdy se připojoval k internetu. I zde je místo úplného zrušení tohoto

plošného sledování, které rovněž odporuje evropskému právu, naopak navrhováno rozšíření využití i o to, kdo se koukal na jaké webové stránky.

Úředním slídilem za rok 2024 se stalo Ministerstvo pro místní rozvoj za systém eTurista. To připravilo návrh novely zákona o cestovním ruchu, která zavádí jednotný systém pro evidenci ubytovaných: tzv. systém eTurista. Podle poroty však představuje nová centralizovaná databáze ubytovaných unikátní zdroj informací o tom, kdo, kde, kdy a s kým byl ubytován. Tato data mají být uchována až několik let.

„Ocenit Ministerstvo pro místní rozvoj za eTuristu jsme jako porota chtěli už v loňském roce. V té době jsme ale současně s ministerstvem jednali o odstranění nedostatků právní úpravy, porota se tedy rozhodla cenu prozatím neudělit a vyčkat, jestli se návrh někam posune. Po roce sice došlo k dílčím úpravám textu zákona, hlavní výtky však stále trvají. Předně představuje systém eTurista novou databázi, v níž budou centrálně shromažďovány osobní údaje, které nejsou jinde takto centrálně dostupné, což je samo o sobě riziko. Tím, že registr vznikne, bude také na základě jiných zákonů přístupný například i bezpečnostním složkám. Ačkoli jde o systém, který bude zpracovávat obrovský objem citlivých dat, tak také nedošlo před vstupem do legislativního procesu k povinnému zhodnocení dopadu na ochranu osobních údajů, jak vyžaduje zákon. Podle dostupných informací tato analýza nebyla zpracována dodnes,“ uvedl k ocenění Jan Vobořil.

V kategorii **Firemní slídil** nejmenovala porota konkrétního oceněného, cena byla udělena široce „obchodním řetězcům s potravinami za slevové aplikace“.

„Do využívání těchto aplikací jsou tlačeni zákazníci v různé míře. Vždy je však využívání aplikace spojeno s rozsáhlým sběrem osobních údajů a jejich následným sofistikovaným využitím. Z dat o nákupech a využívání aplikace lze vyčíst stravovací návyky, velikost a strukturu rodiny, vlastnictví domácích mazlíčků, ekonomickou situaci... Tato data pak mohou být propojována s daty z dalších datasetů a využívána k cílení reklamy,“ komentuje ocenění Jan Vobořil.

V odůvodnění k ocenění citují organizátoři soutěže generálního ředitele sítě Albert Jaspersa Lauridsena, který slevové aplikace přirovnal k Netflixu či Spotify. „Když si koupíte jednu věc, mohli byste mít zájem také o jinou, protože víme, že mezi nimi existuje spojitost,“ prohlásil před dvěma lety. Organizátoři Cen upozorňují také na prohlášení českého Úřadu pro ochranu osobních údajů, který se právě slevovými aplikacemi po řadě stížností občanů hodlá v letošním roce zabývat.

Za **Újrok Velkého bratra** za rok 2024 označila porota větu, kterou pronesl Matěj Hušek, člen představenstva Seznam.cz. Ten v květnu 2024 v podcastu První liga řekl, že: „Internet bez cílení a bez doporučování je vlastně strašně smutný místo.“

Podle vyjádření poroty se Hušek tímto výrokem snaží namotivovat uživatele, aby souhlasili se sběrem dat a nechali na sebe přesně cílit obsah a reklamu, jinak je pro ně služba vzhledem k množství internetového obsahu „dramaticky horší“.

„Pan Hušek svůj postoj dále vysvětluje tak, že uživatel, na kterého Seznam není schopen cílit službu, je uživatel ztracený – zůstane totiž na Seznamu kratší dobu a

bude tak konzumovat méně reklam. Jakkoliv Huškův výrok nevede nutně k dohledu a sledování, vystihuje dobře zásadní proměnu, kterou internet prošel: z emancipačního média se stal nástroj k vytěžování dat a cílení reklamy. I v kontextu jubilejního dvacátého ročníku nám přišlo důležité na tuto proměnu oceněním za Výrok upozornit,” přiblížil Vobořil udělení ceny.

Vedle čtyř negativních ocenění však udělila porota také **ocenění pozitivní**. Získala ho Wikimedia Foundation za ochranu identity editorů Wikipedie. Nástroje, které Wikimedia používá k ochraně editorů, byly postupně vyvíjeny pro ochranu editorů v represivních diktátorských či autokratických režimech. V poslední době se ale ochrana editorů Wikipedie stává stále aktuálnějším tématem i v demokratických zemích, kde je vytvářen tlak na editory ve snaze ovlivnit obsah konkrétních článků a hesel.

Zmínit lze třeba plán americké nadace Heritage Foundation, která se chce na některé editory zaměřit a identifikovat je. K tomu chce používat celou sadu pokročilých nástrojů jako je analýza textu, rozpoznávání tváří, vytěžování databází uniklých hesel, či vytváření falešných účtů a vyvolávání interakcí za účelem odhalování identity editorů. „*Cílem tohoto mocenského tlaku je přitom odradit některé editory od působení na Wikipedii a ovlivnit tak obsah Wikipedie jiným způsobem, než je diskuze a editace článků podle stanovených pravidel,*“ dodává k ocenění za porotu Cen Velkého bratra Jan Vobořil.

Rebecca MacKinnon, viceprezidentka pro globální advokacii v nadaci Wikimedia Foundation, k ocenění uvedla: „*Nadace Wikimedia je za toto ocenění vděčná. Každý den se lidé na celém světě obracejí na Wikipedii, aby získali spolehlivé informace, které vytváří a moderuje globální komunita dobrovolníků. Díky tomuto otevřenému, komunitou řízenému modelu se tato platforma stala místem, kde se lidé mohou dozvědět cokoli on-line. Dodržování práva na bezpečnost editorů, kteří tento model umožňují, má zásadní význam pro budování spolehlivého znalostního ekosystému. Nadace Wikimedia se již mnoho let snaží identifikovat rizika a poskytovat editorům podporu, kterou potřebují k tomu, aby se mohli chránit. Jsme i nadále odhodláni chránit blaho přispěvatelů, kteří nadále přidávají, revidují a vylepšují informace na Wikipedii, aby byla spolehlivá a odrážela různé perspektivy.*“

Porota dvacátého ročníku Cen Velkého bratra

Jan Cibulka / datový novinář, iRozhlas.cz

Monika Hanych / právnička specializující se na lidská práva, svobodu projevu a nové technologie, vedoucí analytického týmu Ústavního soudu

Eduarda Hekšová / ředitelka spotřebitelské organizace dTest

Oldřich Kužílek / poradce pro otevřenost veřejné správy a ochranu soukromí, Otevřená společnost

Ján Matejka / ředitel Ústavu státu a práva AV ČR, člen rozkladové komise ÚOOÚ

Zuzana Pechová / expertka na kyberbezpečnost, zakládající členka CyberLadies

Pavel Růžička / expert na IT bezpečnost

Jan Vobořil / advokát a výkonný ředitel luRe

Klára Votavová / publicistka a výzkumná pracovnice, Europeum